

HEADLINES
RADIO SHOW
TACKLING FASCINATING MODERN
CONTROVERSIES FROM
A HALACHIC PERSPECTIVE
with
DOVID LICHTENSTEIN

Dip in to the laws of Mikvaos

Shiur# 343 | Oct 30th 2021

ישמח משה

תלמוד בבלי מסכת בבא קמא דף צז עמוד ב

ואיזהו מטבע של אברהם אבינו זקן וזקינה מצד אחד, ובחור ובתולה מצד אחר.

וילכו שניהם יחדו (כב. ז.)

אין פלוג אין דאך דאס וואָרט "יחדיו" אינגאַנצען איבריג?
בעת יצחק איז געגאַנגען מיט אַברהם'ען צו דער עקדה, איז
יצחק'ס נסיון געווען גרעסער ווי זיין פאָטער'ס. אברהם האָט אַליין
געהערט פון השי"ת, ער זאָל מקריב זיין דעם זוהן. יצחק, דאָגעגען,
האָט דאָס געהערט פון אַ מענשען, פון זיין פאָטער. אברהם איז גע-
גאַנגען שעכטען און יצחק איז געגאַנגען צו דער שחיטה. געהענדיג
צוזאַמען מיט זיין זוהן, האָט אברהם דערפילט, אַז יצחק'ס גרויסקייט
און אַפּפּערוויליגקייט פאַר'ן רבש"ע שטעהט אויף אַ העכערער מדרגה
ווי זיין נסיון. האָט אברהם אַנגעהויבען טראַכטען, פון וואָנען נעמט
זיך אַזאַ גרויסער כח נסיון צו זיין זוהן, וואָס איז גרעסער ווי זיינער?
אפשר דערפאַר ווייל יצחק איז **יונגער**, קרעפטיגער, איז דעריבער
אויך זיין כח-נסיון שטאַרקער און גרעסער. לכן, ויקח את שני (שני
מיינט יאַרען) **נעריו** אתו — האָט אברהם דערמאַנט זיך דעם כח פון זיינע
יונגע יאַרען און האָט דעם דאָזיגען דערוועקטען כח גענומען אינמיטען
וועג מיט זיך, וילכו שניהם יחדו — ערשט איצט זיינען זיי ביידע
— דער טאַטע מיטן זוהן, גלייך געגאַנגען, מיט גלייכע כוחות און גלייכע

ר' צדוק הכהן מלובלין - דברי סופרים אות טז

ואברהם אבינו ע"ה ראש האומה הוא שפתח דבר זה שלא להתיימש משום דבר כשנשבה לוט וכבר נתיימשו כולם מלהציל, דעל כן אמר מלך סדום הרכוש קח לך דכבר נתיימש בידי המלכים וקנייה אחר כך אברהם אבינו בשינוי רשות, ואברהם אבינו אזר עצמו עם שלוש מאות שמונה עשרה ילידי ביתו לרדוף אחר ארבעה מלכים, ובנדרים (ל"ב סוף ע"א) דהוא בגימטריא אליעזר, ומשמעות השם מפורש בתורה אצל משה רבינו ע"ה כי אלקי בעזרי ויצילני וגו' (שמות י"ח ד') שכבר היה חרב פרעה על צוארו והשם יתברך יכול לעזור גם אחר היאוש שאין להתיימש משום דבר, וזהו רמז מספר שלוש מאות שמונה עשרה בגימטריא יאוש עם הכולל היינו שמספר זה הוא המוציא מידי יאוש ומורה שהשם יתברך עוזר מכל דבר שהאדם חושב להתיימש:

Riddle of the Week

מנחת חינוך מצוה שלו אות א

והנה כתבנו לעיל דכסף הוא דוקא בפרוטה או שוה פרוטה ופחות משוה פרוטה אינו קנין, נראה דוקא בישראל מישראל צריך שוה פרוטה בכל התורה, אבל ישראל מגוי דגבי גוי פחות משוה פרוטה גם כן ממון כמבואר בסנהדרין נ"ז ע"א וכמה פעמים בש"ס [שם נ"ט ע"א ועוד], א"כ קונה הישראל מאתו אף בפחות משוה פרוטה. וכן גוי מגוי דאצלם הוי פחות משוה פרוטה ג"כ ממון, וזה מבואר להדיא בעירובין ס"ב ע"א דשוכרין מן הגוי בפחות משוה פרוטה, כיון דהוא ממון אצל הגוי, ופשיטא דאין חילוק בין שכירות למכירה עי"ש, א"כ הכי נמי גוי מגוי. אך עיין תוס' קידושין ג' ע"א ד"ה ואשה וכו', כתבו בשם ר"ת דגמרינן משדה עפרון ובשדה עפרון כתיב כסף ואין כסף פחות משוה פרוטה, והתם גוי היה והוי כסף אף בפחות משוה פרוטה, והתוס' בעצמם בב"ב שם כתבו דקנין גוי בכסף נלמד משדה עפרון, א"כ נראה מדבריהם דגם אצל גוי בעין פרוטה, ובאמת דבגמרא הנ"ל מפורש להיפך, ושכירות וקנין הם שוים, ואי אין קונים למה נקנה השכירות בפחות משוה פרוטה. אך דברי התוס' אפשר ליישב, אבל דבר זה אמת וכמבואר להדיא בש"ס.

יסוד ושורש העבודה שער ח (העליון) פרק א

ואחר נטילת הצפרנים, ילך להטהר במקוה לכבוד שבת קדש. ובודאי אדם שבלתי טהור הוא מטומאת קרי ר"ל או מזיווג של טבילת מצוה, בודאי חיוב גדול הוא לטבול את עצמו בעש"ק, שלא יכנוס בקודש וטומאתו עליו טומאת הגוף ח"ו, אלא אף מי שעומד בחזקת טהרה, מצוה גדולה לטבול בעש"ק, כי הטבילה בעש"ק מועיל לקבל נשמה יתירה בשבת, ובלתי טהרת המקוה בודאי לא ישיגנה.

ערוך השולחן אורח חיים סימן רס סעיף א

ויש נוהגים לטבול גם במקוה מפני קדושת שבת ואשרי חלקם דבזה ממשיכים עליהם שפע קדושה משבת קדש וגם לובשין כתונת לבן לכבוד שבת:

קובץ ההכנות לשבת ודיני ערב שבת הלכות נז

מו. יש נוהגים לטבול במקוה בערב שבת לכבוד שבת ונכון לנהוג כן²⁵, ואפשר לקיים מצות רחיצת הגוף בחמין ע"י טבילה במקוה חמה²⁶.

שערי הלכות

הראש בחמין בער"ש, אלא דנראה שחפיפת הראש הוא בנוסף להרחיצה, שמלבד רחיצת הראש [שנכלל במצות רחיצת כל גופו], גם חופפין הראש לנקותו מערכוביתא, וי"ל דלמצוה זו לחוף הראש סגי בכל מידי דמהני וא"צ חמין, ומ"מ בודאי יכול לחוף גם בחמין שרוחץ בהם, עכ"ד.

ובאמת שמפורש להדיא בגמ' שהי' דרכם לחוף הראש בער"ש ע"י מים, דשנינו בסנהדרין (צה.) "ההוא יומא אפניא דמעלי שבתא הוה, אבישי בן צרויה הוה קא חיף רישיה כדי גרבי דימא כו" ע"כ, ותימה על הביה"ל שכתב שבזמן הגמ' היו חופפין ע"י איזה נתר ולא ע"י מים, וע"ע.

וכן נקט בא"ר דחפיפת הראש הוא בחמין, דהנה במ"ש הטור והרמ"א דמצוה לרחוץ כל גופו בער"ש, הקשה הא"ר (סקיא) מעובדא דר"י ברבי אלעאי שהיה רוחץ רק פניו ידיו ורגליו (ובערוה"ש (סעי' ב) תי' דר"י ברבי אלעאי היה סובל מכאב ראש כדאיתא בגמ' (מט:) ולא היה יכול ליכנס למרחץ מפני החמימות), והאריך והקשה עוד וז"ל "ועוד בעובדא דהלל דחיף רישיה (שבת לא.) ובאבישי בן צרויה בפרק חלק (סנהדרין ספ) ובפרק אין צדין (ביצה כו:) גבי רבא משמע שם שלא היה ברחוץ לרחוץ כל גופיה, וכי תאמר כולם אי אפשר ברחיצה היה, וכן במרדכי ובאגודה פרק במה מדליקין לא כתבו דמצוה אלא בפניו ידיו ורגליו" ע"כ, ומוכח מזה דס"ל להא"ר דסתם חפיפת הראש הוא בחמין, דאל"ה מאי קשיא ליה מכל הני דהוה קא חיפיי רישיהו, הא י"ל דהוה חיפיי בנתר שלא ע"י מים והיה נפרד מהרחיצה, וע"כ פשיטא ליה דהוה קא חיפיי בחמין.

²⁵ אמר מו"ר שליט"א דהנה בחי"א (כלל א סעי' י) כתב "מצוה לרחוץ גופו ויטבול" ע"כ, וביסוד ושורש העבודה (שער ח פרק א ד"ה ואחר נטילת) כתב "ילך לטהר במקוה לכבוד שבת קודש כו' [ו]אף מי שעומד בחזקת טהרה מצוה גדולה לטבול בעש"ק כי הטבילה בעש"ק מועיל לקבל נשמה יתירה בשבת, ובלתי טהרת המקוה בודאי לא ישיגנה" ע"כ, ולכן בודאי שראוי ונכון לנהוג כן, עכ"ד. וכ"כ ג"כ בקיצור שו"ע (סי' עכ סעי' יב) "מצוה על כל אדם לרחוץ בכל ער"ש פניו ידיו ורגליו בחמין ואם אפשר ירחוץ כל גופו בחמין, ויטבול את עצמו במקוה" ע"כ, ובערוה"ש (סי' רס סעי' א) "ויש נוהגים לטבול גם במקוה מפני קדושת שבת, ואשרי חלקם דבזה ממשיכים עליהם שפע קדושה משבת קודש" ע"כ.

וביסוד ושורש העבודה (שפ) הביא כמה מנהגים במספר הטבילות, ומסיק "כל המרבה בטבילה ה"ז משובח, שבכל טבילה שאדם טובל את עצמו, ממשיך עליו קדושה ביותר הן בחול והן בשבת, ואדם מקדש עצמו מלמטה מקדשין אותו מלמעלה יותר ויותר" ע"כ, ועמש"כ בסמוך.

שו"ת שלמת חיים אורח חיים סימן רסז

בהא דכתב ביסוד ושורש העבודה, דמי שלא טבל בערב שבת אינו זוכה לנשמה יתירה, והנה בבשמים בהבדלה כתבו הטעם משום דאז נסתלק הנשמה יתירה, ולא מצינו דמי שלא טבל לא יברך על הבשמים בהבדלה.

תשובה: כנראה שאינו זוכה לזה בע"ש, אבל בשבת עצמו עם כללות ישראל שנכללו גם על הקטנים חלה הנשמה יתירה על כולם, ועכ"פ מי שאפשר לו לטבול זוכה בזה ביותר, ופשיטא דאפילו מחלל שבת שבא במוצאי שבת ע"י התעוררות לתשובה ועושה הבדלה, יברך ג"כ על הבשמים שכך תיקנו חכמים.

זוהר שמות דף קלו ב

רב המנונא סבא כד הוה סליק מנהרא מעלי שבתא.

טור אורח חיים הלכות יום הכיפורים סימן תרו

ונהגו לטבול בערב י"ה ואמר רב עמרם טובל אדם בשעה ז' ומתפלל מנחה ואמר רב סעדיה בעלייתו מלטבול מברך על הטבילה וכתב א"א הרא"ש ז"ל ואין דבריו נראין בזה שלא מצינו בתלמוד רמז לטבילה זו ואינה לא יסוד נביאים ולא מנהג נביאים ולא עדיפא מערבה דאמרי (סוכה מד ב) חביט חביט ולא בריך משום שאינה אלא מנהג נביאים ואי משום דרבי יצחק דאמר (ר"ה טז) חייב אדם לטהר עצמו ברגל היינו לטהר עצמו מכל הטומאות ואף מטומאת מת ולהזות עליו ג' ז' והאידינא אין לנו טהרה וכיון שאין בעלי קריין טובלין כל השנה אין חובה לטבילה זו ואין לברך אלא שנהגו העולם לטהר עצמם מקרי בי"ה וסמכו' על מדרש של פירקי ר"א שנקיים כמלאכי השרת בי"ה:

שולחן ערוך אורח חיים הלכות יום הכיפורים סימן תרו סעיף ד

ואינו מברך על הטבילה. הגה: ואין צריך לטבול רק פעם אחת בלא וידוי משום קרי.

מגן אברהם סימן רפה ס"ק א

שנים מקרא. כתב של"ה שיקרא כל פרשה ב"פ ואח"כ התרגום עליה וכ"כ רש"ל וכ"מ במגילה דף ד' אבל הל"ח סמ"א פסק דיקרא כל פסוק ב"פ והתרגום עליו וכ"כ בהג"ה י"נ בשם האר"י וסדה"י וכ"כ בכתבים וכ"מ סי' קמ"ה שהיו נוהגין כן בזמן שהיו מתרגמי' והפסוק האחרון אמרו אחר התרגום כדי לסיים בתורה אם הוא רגיל בטעמים יקרא בס"ת [רדב"ז ח"ב ועיין בס"ח סי' ש"א וש"ו] ויטבול אחר הקריאה [הכוונת]

יא

טהרה

הגה דעת הרבה קדמונים שלא ביטלו טבילת עזרא אלא לתורה אבל לתפלה אסור עד שיטבול והיא דעת רב האי גאון (מוכא ברי"ף ורא"ש פ"ג דברכות) ורבנו חננאל (מוכא בתו' חולין קכ"ב ב' ד"ה לגבל) ועוד הרבה ראשונים וגם הרמב"ם שפסק בסוף ה' ק"ש שבטלוהו לגמרי תמהו עליו ראשי ישיבות בבל והשיב להם שמימיו לא ביטל אותה אפי' שעה א' אלא שלא הי' יכול לכתוב בחיבורו כ"א היוצא מן הדין ע"פ ההלכה כמש"כ רבנו יונה בפ"ג דברכות ואף דבשו"ע נפסק כהרמב"ם מ"מ כתבו האחרונים שהנוהג לטבול תבא עליו ברכה כמש"כ במ"ב סי' פ"ח סק"ב בשם הפמ"ג וגם הרמב"ם עצמו כ' בפ"ד מתפלה ה"ו מנהג פשוט כשנער ובספרד שאין בעל קרי מתפלל עד שרוחץ כל בשרו במים, ובשו"ת מן השמים שאל אם יש להקל בטבילת עזרא לתפלה והשיבו לו ועבדתם את ה' אלקיכם הוי אומר זו תפלה ואפשר טמא ומקריב קרבן וא"ת שאר טומאות אינו דומה טומאה מאונס לטומאה מדעת אינו דומה טומאה הבאה ממקום אחר לטומאה היוצאת מגופו ועזרא כשתיקן ברוה"ק ראה ותיקן כו' ודבר זה גורם אורך הגלות כי אם היתה תפלת ישראל כתקונה כבר נתקבלה תפלתם זה ימים רבים עכ"ל ובמגיד מישרים להב"י ז"ל (פ' כהר) א"ל המגיד אל תבטל תמיד טבילת בע"ק כי אין אתה יודע מתן שכרה עכ"ל, והאריז"ל כ' (כשער ורה"ק דף ד') אין דבר יותר מוכרח וצריך אל האדם בענין ההשגה כמו הטבילה שצריך שיהי' האדם טהור בכל עת עכ"ל וכ"כ בראשית חכמה (שער האהבה פי"א) וכחסד לאברהם (מ"ב נהר נ"ט) ע"ש שהאריכו בזה. וחז"ל אמרו (בברכות כ"ב א') כל המחמיר בה על עצמו מאריכין לו ימיו ושנותיו והרבה גדולי ישראל לא ביטלוה מימיהם כמובא בתולדותיהם וראיתי בספר א' (כעת איני זוכר היכן) שכל החיבורים שנתקבלו בכל ישראל הם אלו שהמחבר נזהר בטבילת עזרא והיום שמצוי מקואות וקל לטבול בודאי מי שיכול ראוי ליזהר בזה.

ארחות

טהרה

יושר

מא

וכ"ז בחול אבל בשבת נחלקו בזה גדולי ישראל ואין בידינו להכריע, אבל אלו שטובלין בשבת צריכין ליזהר בשלשה דברים א' שלא יהא מקוה חמה כי זה אסור עפ"ד רק קרה או פושרין, ב' שיזהרו מאד מסחיטת שער כי זה איסור גמור והעצה לזה שלא יגעו כלל בשערות, והג' שלא ילכו עם המים ד"א ברה"ר והעצה לזה שימתינו עד שיתנגב המים או שלא יעשו הנחה משיצאו מהמקוה עד שיכנסו לבית ואז הו"ל שבות דשבות דהוי מרה"י לרה"י דרך כרמלית ובזה אפשר להקל במקום מצוה כגון שממהר להתפלל וכן נהג אאמו"ר זללה"ה. נועי' חזו"א או"ח סי' ק"ג סקי"ט וכו' שמענו שהורה מרן לעשות באשה שחזרת בליל שבת מטבילה].

רבינו יונה מסכת ברכות דף יג עמוד ב

כי אתא זעירי אמר בטלוח לטבילות וא"ת והא אמרינן (דף כב ב) דעזרא תקן טבילה לבעלי קריין והאיך היו יכולין לבטל תקנת עזרא ואית דאמר מפני שראו שלא היו יכולין הציבור לעמוד בה והנכון יותר שלא פשטה זאת התקנה בכל ישראל ותקנה שלא פשטה בכל ישראל יכולין לבטלה וכתב רבינו האי גאון ז"ל דלא אמרינן בטלוח לטבילות אלא לגבי ק"ש אבל לתפלה אין מתפללין עד שירחצו ואפשר היה לומר שכוונתו לומר שירחצו בארבעים סאה אבל הרי"ף ז"ל כתב ולא טבילה דוקא אלא רחיצה בתשעה קבין ורחיצת ט' קבין צריך להטילם עליו בכלי שיוכל להריקה ממנו בלא שום הפסקה וכן מוכיח במשניות של טהרות וזה שכתב הגאון ז"ל דאין מתפללין עד שירחצו ואינו נראה למורי הרב נר"ו ואם אין לו מים או אפילו אם יש לו מים ואינו טובל או אינו רוחץ אפ"ה אינו מפסיד התפלה מפני זה דודאי אף על פי שהתפלה יותר מקובלת עם הטבילה לדברי הכל אין לו להפסיד מפני זה תפלתו וכ"כ ר"מ ז"ל בכל ראשי ישיבות שבבבל תמהו עליו למה היה מיקל כ"כ בענין טבילות בעל קרי והוא ז"ל השיב להם שמימי לא בטל אותה אפי' שעה אחת אלא שלא היה יכול לכתוב בחיבורו כ"א היוצא מן הדין ע"פ ההלכה:

שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן שכו סעיף א

אסור לרחוץ כל גופו, אפי' כל אבר ואבר לבד, אפילו במים שהוחמו מערב שבת, בין אם הם בכלי בין אם הם בקרקע; ואפילו לשפוך המים על גופו ולהשתטף, אסור; אבל מותר לרחוץ בהם פניו ידיו ורגליו: הגה - או שאר איברים, כל שאינו רוחץ כל גופו (ב"י בשם הרא"ש ש פרק תינוקת). והני מילי בחמי האור, אבל בחמי טבריא מותר לרחוץ אפילו כל גופו יחד, ואין צריך לומר בצוננין. והא דשרי בחמי טבריא, דוקא בקרקע, אבל בכלי, לא, דאתי לאיחלופי בחמי האור:

משנה ברורה סימן שכו ס"ק ז

בחמי האור לפיכך במקום שנוהגין להחם המקוה [צריך ליזהר שלא יהיה רק פושרין דאל"כ אסור לטבול בו [ח"א] ועיין בקרבן נתנאל פרק במה מדליקין סי' כ"ב ובתשו' נו"ב מ"ת סי' כ"ד.

קרבן נתנאל שבת פ"ב סי' כב אות ק

כתבתי באריכות שטבילת מי מקוה בחמין לא הוי בכלל גזרת מרחצאות

נודע ביהודה מהדו"ת או"ח סי' כה

ואין עלינו לקבל דברים שאין אנו רואים הטעם אם הוא טעם לשבח.

באור הלכה סימן שכו סעיף ח ד"ה אדם מותר

אדם מותר וכו' - עיין במ"א שהביא בשם מהרי"ל ותה"ד להחמיר בזה ובסוף דבריו סיים ומ"מ נראה דמותר לטבול לקריו כיון דמדרבנן הוא ור"ל דאמרינן בביצה י"ח נטמא בולד הטומאה מטבילין אותו ביום טוב והטעם משום כיון דחיוב הטבילה הוא רק מדרבנן לא מחזי כמתקן ולרוחא דמילתא כתב כן דכהיום בטלוח לטבילותא לגמרי וכו"ל בסימן פ"ח וכ"כ בעולת תמיד [ואפשר דכונת המ"א אפילו לדעת המחמירים שסוברים דלא בטלוח לתפלה] וקשה דלא דמי כלל דהתם שנטמאו בולד הטומאה מן התורה אינו טמא כלל משא"כ בזה דטמא מן התורה וע"י הטבילה נטהר זה גופא מחזי כמתקן וכו'. שוב מצאתי בביאור הגר"א שכתב וז"ל אדם וכו' עיין במ"א והעיקר כמ"ש ב"י בשם כל בו ותה"ד שאוסרים וכ"כ המ"א בסימן קכ"ח ס"ק ע' ע"ש עכ"ל ונ"ל דכונתו הוא למה שכתבנו והוא דחולק על המ"א שכתב דמותר לטבול לקריו וזהו שכתב עיין במ"א ר"ל דכתב דלטבילת קרי מותר לכו"ע וסיים ע"ז הגר"א והעיקר כמ"ש כ"הב"י וכו' ור"ל דלפי הטעם שכתב התה"ד דבזמנינו כיון דנהגו להחמיר ברחיצה מחזי כמתקן ע"י הטבילה שוב אין לחלק בין טומאת קרי לשאר טומאות כיון דסוף סוף נטהר ע"י הטבילה מחזי כמתקן וזהו שסיים הגר"א ע"ז וכ"כ המ"א בסימן קכ"ח ס"ק ע' ע"ש ר"ל דכתב שם בהדיא דלכך לא נהגו הכהנים ביום טוב לזקוק לנשותיהן כדי שיהיו יכולין למחר לישא כפיהם בטהרה משום דלא נהגו לטבול ביום טוב ע"ש הרי דאפילו לטבילת קרי אין לטבול וכו'. היוצא מדברינו לענין טבילת קרי המ"א סותר א"ע דשם כותב שהמנהג להחמיר בזה ופה הוא מיקל ודעת הגר"א כמו שכתב המ"א לעיל בסימן קכ"ח ושאר אחרונים רובם ככולם מקילין בזה הלא המה העו"ש והא"ר והתוספת שבת והשלחן ע"ש וש"א והיינו אפילו היה יכול לטבול מע"ש ויו"ט ע"כ בודאי אין לנו למחות ביד הנוהג להקל וכ"ש אם נטמא בשבת ויו"ט גופא ויותר נ"ל דאפילו הגר"א דהביא ראייה מדברי המ"א דלעיל בסימן קכ"ח לא הביא רק לראייה דאין חילוק בין טבילת קרי לשאר טבילה אבל לעצם הדין אם נטמא בשבת ויו"ט גופייהו אפשר דגם הוא מודה דאין להחמיר בזה כלל וכמו דמשמע בביאורי הגר"א ביו"ד סימן קצ"ז ע"ש וכן נתפשט המנהג להתיר אך בכ"ז יזהר מאד שלא יבוא לידי סחיטה. ודע עוד דאם הוא טהור גמור ורוצה לטבול בשבת בשחרית משום תוספת קדושה אין בזה משום חשש מתקן מצד הדין וראייה ממה שאמרו שם בגמרא י"ט ע"א מטבילין מגב לגב וע"ש ברש"י וכ"כ בספר תוספת שבת בסימן ר"ס משם הכתבים אך לפי מה שכתב מהרי"ל דיפה נוהגות הנשים שאינן טובלות שלא בזמן משום חשש סחיטה נראה דגם טבילה כזו יש למנוע ודי לנו במה שאנו מקילין לטבול בשבת היכא דהוא צריך לטבילה:

שו"ת אגרות משה אורח חיים חלק א סימן קכו

והנה אברר תחלה איסור רחיצה בחמין שהוחמו בשבת בהיתר שחידש המג"א /או"ח/ סי' שכ"ו סק"ו דאסור לרחוץ בהם אפילו ידיו ואפילו רק בפושרין אף שבשל ע"ש מותר בפושרין אפילו כל גופו עיין בנו"ב תנינא סי' כ"ד, ופניו ידיו ורגליו אף בחמין. ובנו"ב שם משמע דבפושרין מותר אפילו בשל שבת בהיתר דתירץ הא דאסור במתחמם נגד המדורה אחר שנשתטף בצונן אף שהוא רק פושרין משום דדומה כרוחץ בחמין כדאיתא בתוס' שבת דף מ' משום דמתחמם נגד המדורה בהמים שעליו אבל ברחיצה ממש בפושרין מותר אף דהתם הא הוחמו בשבת. ופלא על

הנו"ב שלא הביא דברי המג"א שאוסר בשל שבת. ואף שבמה שמיירי שם בשל ערב שבת גם המג"א מודה הי"ל לומר דלהמג"א לא קשה כלל מהא דמתחמם דבשל שבת אסור אף בפושרין אך הוא מחדש שבעלמא גם בשל שבת מותר בפושרין ורק במתחמם אסור משום דיותר דומה לרוחץ בחמין וצע"ק. עכ"פ להנו"ב מותר בפושרין אף בשל שבת. אך תירוצו תמוה דמה"ת נראה במתחמם שהוא בפושרין יותר כרוחץ בחמין מרחיצה ממש בפושרין, וכוונת דברי ריב"א בתוס' שבת שם /מ/ אינו דכאן יותר דומה לרוחץ בחמין אלא דכאן נמי דומה לרוחץ בחמין וזהו טעם האיסור והשמיענו שלא נימא טעם האיסור במתחמם אחר ששטף בצונן הוא משום מבשל דהא משמע בכולה שמעתא דהפשירן לא זהו בישולן כדאיתא בתוס'. וא"כ הוא כהמג"א דהא הכא הוא רק מפשר ומ"מ מחמת שדומה לרוחץ בחמין אסור אלמא דפשושרין נמי אסור בשל שבת.

ועיין בערוך השלחן שג"כ סובר דפושרין מותר ותמה על המג"א דפושרין מעולם לא נאסרו וכ"ש ברחיצה כזו דמתחמם שאינה בגדר רחיצה כלל ולכן פי' דאיירי דוקא במקום שהיד סולדת שנעשו חמים והוכיח כן מרש"י שם /שבת מ/ דכתב מפשר מחמם וזה נכון ומוכרח. וזה שאין אסור משום מבשל צריך לומר או משום דהוא כלאחר יד כמו לרשב"ג בסכה שמן או משום דא"א שיהיה אצל האש עד שתהיה היד סולדת ממש אבל עכ"פ נעשו חמין הרבה קרוב ליד סולדת ושייך בו גזירת רחיצה בחמין אם הוא דומה לרוחץ. וכן צריך לומר בכוונת התוס' שלענין איסור מבשל הו"ל דין מפשר דאינו בשול במים כיון שאין היד סולדת אף שהן חמין הרבה אבל לענין איסור רחיצה בחמין שאסרו בדרך רחיצה שהוא בחמין הרבה אף שאין היד סולדת הוי זה חמין ואסור להרא"ש בזה גם בידיו לבד.

שו"ת אגרות משה אורח חיים חלק ד סימן עד

רחיצה (א) מהו שיעור החום במים שאסור לרוחץ בהם בשבת (סי' שכ"ו ס"א).

תשובה: שיעור החום דמים חמין שאסור לרוחץ הוא אף חום קטן דהא אף בחול אין רוחצין בחום גדול. ואם הוא פחות ממדת החום שדרך סתם בני"א = בני אדם = לרוחץ בחול יש להתיר, ואף אם אחד יכול לסבול יותר חום אסור דבטלה דעתו.

(ב) האם בכלל איסור בחמין גם טבילה במקוה.

תשובה: גם לטבול לקרי ולתוספת קדושה שנוהגין להקל בשבת בצוננין אסור בחמין, ואף שנמצאין כמה אנשים דטובלין במים חמין אין זה כהוגן.

ואשה שבאה למקוה וראתה כי המים חמין כהרגלה בחול צריכה לטבול דאולי לנשי אחריני הוא פחות מכפי הרגלן ויש למיזל בתר סתם נשי ובאיסור דרבנן יש להקל ובפרט שהוא לצורך מצוה ושעבודה לבעלה.

(ג) מנהג מדינותנו שלא לרוחץ בשבת אפי' בצונן, האם אין להתקלח בצוננין גם ביום שרב.

תשובה: בלא צער יש להחמיר אף שלא מצינו בספרי רבותינו מנהג זה. אבל כשמצטער מחום היום רשאי להקל.

לידי סחיטה ויוצא שכרו בהפסדו, וכן נהגו גדולים נוספים, וע"פ האר"י יש לטבול בשבת לתוספת קדושה ורבים נוהגין כן.¹⁵

מט. נרטבו שערותיו או זקנו בשבת אסור לסוחטם מהמים שבהם, ואף שאין סחיטה זו אסורה מהתורה, שאין סחיטה בשיער, מ"מ רבנן גזרו ואסרו סחיטה זו.¹⁶

ג. הטובל בשבת צריך להזהר מאד שלא לסחוט את שערותיו.¹⁷

נא. יש מהאחרונים שכתבו שאם מנגב שערותיו במגבת באופן שאינו סוחטן בחזקה רק באופן קל והמים היוצאים מהשערות נבלעים מיד במגבת הרי זה מותר.¹⁸ ויש הנמנעים לגמרי מניגוב השער.¹⁹

נב. מי שאינו מנגב שערותיו צריך להזהר בזמן לבישת הבגדים מלהדקם לראשו ולזקנו כדי להמנע מסחיטה.²⁰

דמים הספוגים בין שערותיו בטלים לגופו ואין בהם איסור הוצאה כלל אין ראה מהגמרא הזו די"ל דאכן לא ניגבו את השער, אמנם עיין היטב בבהגר"א סי' שכ"ו ס"ז ובמשנ"ב שם סקכ"ג דמשמע שגם במים הספוגים בבגד שהאדם לבוש בו יש איסור הוצאה]. ודו"ק [עי' קצות השולחן סי' קל"ג כבדה"ש ס"ק ח'].

פו. והבה"ל סי' שכ"ו ס"ח ד"ה אדם מסיק דמי שצריך טבילה יטבול בשבת, אך מי שהוא טהור גמור יש לו להמנע מלטבול לתוספת קדושה משום חשש סחיטה.

פז. עיין במבוא לדינים אלו שהבאנו את הראשונים האוסרים סחיטה בשער.

פח. רבים וטובים נוהגים לטבול בשבת לתוספת קדושה, ע"פ האר"י, והגר"א הזהיר שאנשים לא יטבלו בשבת וכן נהג החזו"א. וגדולים אחרים טבלו בשבת ונהרא נהרא ופשטיה.

פט. עיין שש"כ פיי"ב הערה ס"ד, ס"ו, בשם המנחת שבת, וקצות השולחן בשם בן איש חי. והגרש"ז אויערבאך זצ"ל הורה דמותר לנגב שערותיו אם המים נבלעים במגבת [ועיי"ש שטעמו דכשם שמצינו דעות בראשונים דהמפרק לאיבוד לא שמיה מפרק כן מסתבר דכאשר המים נבלעים לגמרי במגבת אין זה מפרק, ולכאורה כוונתו דבכה"ג אפשר דלכו"ע לא מיקרי מפרק. ובספר שולחן שלמה סי' שכ"ו אות י', ג', מביא טעם נוסף מכת"י הגרש"ז א, דכיון שכל האיסור בשער הוא משום דמיחזי כסחיטה [וכדלעיל הערה פ"ד] לכן כשהמים נבלעים במגבת אין חשש]. ובספר בן איש חי שנה ב' פרשת פקודי כתב לנגב שערותיו לאט לאט בנחת עד שיבלעו המים במטפחת, וכן שמענו מהגר"ש אלישיב שליט"א דמותר לנגב שערותיו בקל ולא בתוזק [ועיין בתשובת הגר"ש אלישיב שליט"א בספר קובץ תשובות סי' כ"ן]. וראה לעיל בסוף הערה פ"ה דמהגמרא מוכח לכאורה דיש היתר לנגב שערותיו במגבת, ואפשר דמיירי כשמנגב באופנים האלו.

צ. מי שאינו מנגב שערותיו צריך להמתין עד שיתנגבו השערות מאליהן כדי שלא יוציא את המים הספוגים בהן לכרמלית או לר"ה. והגר"י קניבסקי זצ"ל נהג ללכת מהמקוה לבית הכנסת בלי לעצור בינתיים, ובאופן זה הוי שבות דשבות [הוצאה מרה"י לכרמלית והעברת ד"א בכרמלית בלי עקירה והנחה, ועוד דהוי כלאח"י], ולצורך מצוה דתפילה בציבור היקל בזה.

צא. ולכא"ו נראה דבגדים שא"א להמנע מלהדקם לראשו בעת הלבישה מותר ללובשם

שלחן ערוך אור חיים סימן פח סעיף א

כל הטמאים קורין בתורה וקורין ק"ש ומתפללין, חוץ מבעלי קרי שהוציאו עזרא מכל הטמאים ואסרו בין בד"ת בין בק"ש ותפלה עד שיטבול, כדי שלא יהיו ת"ח מצויין אצל נשותיהן כתרנגולין. ואח"כ בטלו אותו תקנה, והעמידו הדבר על הדין, שאף בעל קרי מותר בד"ת ובקריאת שמע ובתפלה בלא טבילה ובלא רחיצה דתשעה קבין, וכן פשט המנהג.

משנה ברורה סימן פח ס"ק ג

אותה תקנה - שהיתה גזירה שאין רוב הצבור יכולין לעמוד בה ובטלוח משום ביטול תורה ומשום ביטול פריה ורביה:

Rabbi Shaya Shagalov

רמב"ם הלכות מקוואות פרק יא הלכה יב

דבר ברור וגלוי שהטומאות והטהרות גזירות הכתוב הן, ואינן מדברים שדעתו של אדם מכרעתו והרי הן מכלל החוקים, וכן הטבילה מן הטומאות מכלל החוקים הוא שאין הטומאה טיט או צואה שתעבור במים אלא גזירת הכתוב היא והדבר תלוי בכוונת הלב, ולפיכך אמרו חכמים טבל ולא הוחזק כאילו לא טבל, ואעפ"כ רמז יש בדבר כשם שהמכוין לבו לטהר כיון שטבל טהור ואף על פי שלא נתחדש בגופו דבר כך המכוין לבו לטהר נפשו מטומאות הנפשות שהן מחשבות האון ודעות הרעות, כיון שהסכים בלבו לפרוש מאותן העצות והביא נפשו במי הדעת טהור, הרי הוא אומר וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם מכל טומאותיכם ומכל גלוליכם אטהר אתכם, השם ברחמיו הרבים מכל חטא עון ואשמה יטהרנו אמן.

רבינו יונה מסכת ברכות דף יג עמוד ב

כי אתא זעירי אמר בטלוח לטבילות וא"ת והא אמרינן (דף כב ב) דעזרא תקן טבילה לבעלי קריין והאיך היו יכולין לבטל תקנת עזרא ואית דאמר מפני שראו שלא היו יכולין הציבור לעמוד בה והנכון יותר שלא פשטה זאת התקנה בכל ישראל ותקנה שלא פשטה בכל ישראל יכולין לבטלה וכתב רבינו האי גאון ז"ל דלא אמרינן בטלוח לטבילות אלא לגבי ק"ש אבל לתפלה אין מתפללין עד שירחצו ואפשר היה לומר שכוונתו לומר שירחצו בארבעים סאה אבל הרי"ף ז"ל כתב ולא טבילה דוקא אלא רחיצה בתשעה קבין ורחיצת ט' קבין צריך להטילם עליו בכלי שיוכל להריקה ממנו בלא שום הפסקה וכן מוכיח במשניות של טהרות וזה שכתב הגאון ז"ל דאין מתפללין עד שירחצו ואינו נראה למורי הרב נר"ו ואם אין לו מים או אפילו אם יש לו מים ואינו טובל או אינו רוחץ אפ"ה אינו מפסיד התפלה מפני זה דודאי אף על פי שהתפלה יותר מקובלת עם הטבילה לדברי הכל אין לו להפסיד מפני זה תפלתו וכ"כ ר"מ ז"ל בכל ראשי ישיבות שבבבל תמהו עליו למה היה מיקל כ"כ בענין טבילות בעל קרי והוא ז"ל השיב להם שמימיו לא בטל אותה אפי' שעה אחת אלא שלא היה יכול לכתוב בחיבורו כ"א היוצא מן הדין ע"פ ההלכה:

תלמוד בבלי מסכת ברכות דף כב עמוד א

ומאן דתני לחשה - שלא יהו תלמידי חכמים מצויים אצל נשותיהם כתרנגולים.